

Από τον Γαλννό στις μέρες μας, μια οδοντάγρα δρόμος...

Η «Κ» στο Μουσείο Οδοντιατρικής

Του ΣΑΚΗ ΙΩΑΝΝΙΔΗ

«Πονάει δόντι, βράζει δόντι». Η εικόνα που συνοδεύει την εφιαλτική, για τους περισσότερους, φράση είναι γνωστή: η μία φιογούρα είναι καθοσμένη σε μια κορέλλα και η δεύτερη όρθια με τα χέρια της μέσα στο στόμα της πρώτης να προσπαθεί να αφαιρέσει ένα δόντι. Για να γίνουνε ακόμη πιο περιγραφικοί, πολλές φορές η φιογούρα του οδοντιάτρου φαίνεται να βάζει δύναμη και με το ένα πόδι να κρατάει κόντρα στον τοίχο.

«Ο πόνος είναι συνυφασμένος με την οδοντιατρική πράξη», μας λέει ο ομότιμος καθηγητής της Οδοντιατρικής και επιστημονικός υπεύθυνος του μουσείου της σχολής, Γεώργιος Βουγιουκλάκης, καθώς μας ξεναγεί στους μικρούς αλλά πυκνούς με εκθέματα χώρους στο κτίριο της σχολής στο Γουδί. Τα μόνα αστραφτερά χαρμόγελα που βλέπουμε ανήκουν στα μοντέλα εποχής που διαφημίζουν στους τοίκους των οδοντοκρεμα «Κολγός» ή τη «Χλωροδόντ», ενώ οι υπόλοιποι ψάχνουμε ασυνήθιστα τα σφραγισμάτά μας.

Τα εκθέματα του μουσείου αφηγούνται την ιστορία της οδοντιατρικής επιστήμης από την αρχαιότητα μέχρι τις μέρες μας, διαπιστώνοντας με έκπληξη πόσο λίγο έχουν αλλάξει από τότε τα βασικά εργαλεία των οδοντιάτρων. «Το βασικό στοιχείο που έχει μεταβληθεί στην οδοντιατρική φιλοσοφία είναι κυρίως η έμφαση στην πρόληψη σε σχέση με τη θεραπεία και την εξαγωγή του δοντιού, όπως γινόταν στο παρελθόν», σημειώνει ο κ. Βουγιουκλάκης.

Τα εκθέματα

Στο μουσείο και στους ορόφους της σχολής παρουσιάζονται ολόκληρα οδοντιατρικά περασμένα δεκαετίων για να βλέπουν οι επισκέπτες και οι φοιτητές τους τρόπους με τους οποίους δούλευαν οι παλαιότεροι συνάδελφοί τους τις δεκαετίες του '30 και του '50. Ο περίεργος διάκοσμος σε μια ιατρική πολυβιόνα ενός οδοντιάτρου που στεγαζόταν κάποτε στην «φιλελιπιακή» των Εξαρχείων τις δεκαετίες του '30 και παρουσιάζεται στο μουσείο,

δίνει τον τόνο της εποχής. Οσο όμορφες και αν είναι οι εξήλινες λεπτομέρειες και τα χυτά σκαλισμάτα όμως, τα οδοντιατρικά δεν προκαλούν φιλικά συναισθήματα προς τον παθόντα, που συνήθως κοιτάει με δέος και ανησυχία τη δερμάτινη κορέλλα με τα τριμμένα μπάρα, τα χοντρά καλώδια που καταλήγουν στον τροχό με τον χαρακτηριστικό συριστικό ήχο (πριν από τη λειτουργία του με ηλεκτρισμό η κίνηση γινόταν με το πόδι από τους βοηθούς οδοντιάτρου), το δυνατό φως της λάμπας πάνω από το κεφάλι του ασθενούς, το μηχανήμα για τις ακτινογραφίες που στην αρχή λειτουργούσε με φωταέριο, τις συσκευές για τον λεγόμενο «βουλκανισμό», τη δημιουργία λαστικένιων οδοντοστοιχίας (1935) πριν από την ανακάλυψη των πορσελάνινων δοντιών.

«Ο γιατρός παραβιάζει στη δική μας περίπτωση τον προσωπικό χώρο του ασθενούς. Είναι μια ζωντανή χειρουργική πράξη, την

Η κίνηση του τροχού, με τον χαρακτηριστικό συριστικό ήχο, πριν από τη λειτουργία του με ηλεκτρισμό, γινόταν με το πόδι από τους βοηθούς των γιατρών.

οποία παρακολουθεί ο ασθενής», μας λέει ο μεταδιδακτορικός ερευνητής Δημήτρης Κουτρούμπας, ενώ μας δείχνει στο μουσείο το μοναδικό οδοντιατρικό εργαλείο που έχει μείνει αναλόγιστο στο πέρασμα των αιώνων: την οδοντάγρα. Γνωστή φυσικά και ως τανάλια, δεν έχει χάσει τίποτε από το σχήμα και την ανατριχίλα που προκαλεί. Η καλύτερα διατηρημένη οδοντάγρα χρονολογείται στον 3ο αιώνα μ.Χ. και ανακαλύφθηκε στις σκαυόμενες του Καλλίου, της αρχαίας Καλλιπόλης, το 1970. Το ιατρικό εργαλείο, που έχει περάσει από χέρια κουρέων και σιδηρουργών, φυλάσσεται στο αρχαιολογικό μουσείο της Αμφισσας, ενώ πιστό αντίγραφο του μπορείτε να δείτε στο μουσείο της Οδοντιατρικής Σχολής.

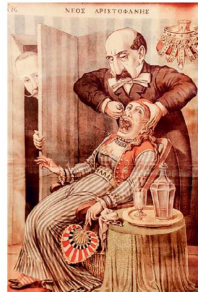
Ο καθηγητής Δημήτρης Κουτρούμπας δείχνει σε μαθητές τον τρόπο κατασκευής προθετικών δοντιών στο Μουσείο της Οδοντιατρικής Σχολής.

Φοιτητές της εποχής του '30 σε εργαστήριο της παλιάς οδοντιατρικής σχολής.

Εργαλεία άλλων εποχών.

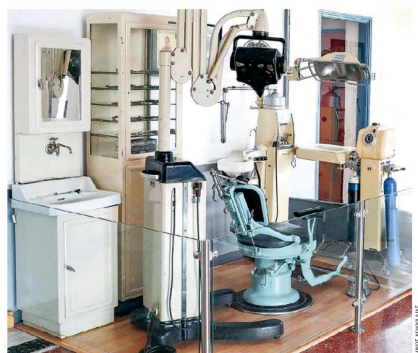
Ο πόνος των δοντιών μήπως σε γελοιογραφίες. Δεξιά, το πρώτο Οδοντιατρικό Σχολείο του πανεπιστημίου στην Πάληνη Κάλινγος.

Ηπαρ σαύρας για παυσίπινο και εξαγωγή από κουρείς, σιδηρουργούς

Στη **διδακτορική** του μονογραφία με τίτλο «Η οδοντιατρική στον αρχαίο κόσμο», ο Δημήτρης Κουτρούμπας μελέτησε τις οδοντιατρικές αναφορές στα κείμενα των γιατρών του αρχαίου ελληνικού κόσμου και φαίνεται ότι ο πόνος των δοντιών απασχολούσε τον Ιπποκράτη, τον Αριστοτέλη, τον Διοσκουρίδη και φυσικά τον Γαλννό. Για τον Ιπποκράτη τα δόντια ήταν μια φυσική συνέπεια των οστών και της γνάθου. Στο έργο της Ιπποκρατικής Συλλογής, «Περί οδοντοφυΐας», παρουσιάζονται 32 αφορισμοί, οι περισσότεροι από τους οποίους έχουν απορριφθεί από τη σύγχρονη ιατρική, σχετικά με την ανάπτυξη των δοντιών στα μικρά παιδιά και προέχοντα κυρίως από την παραπίεση, όπως για παράδειγμα ότι εάν η οδοντοφυΐα γίνεται «μετά βρuxού» στα παιδιά, τότε τα δόντια βγαίνουν πιο αργά και τα παιδιά δονοταιζούν. Για τους ιπποκρατικούς γιατρούς το

τρίτομο των δοντιών ήταν δυσόισιο και προάγγελος θανάτου, ενώ για την αντιμετώπιση της ουλίτιδας σε έναν ασθενή έγινε «αφαίμαξη από τον βραχίονα». Η πρόληψη δεν ήταν πολύ διαδεδομένη στην αρχαιότητα και διαβάζουμε ότι για την κακοσμία του στόματός και για χαλασμένα οδύα προεβίονταν ένα σκεύασμα από ψιτό κεφάλι λαγού, μερικά ποικίλα και σκόνη από λευκό μάρμαρο. **Ευφάνταστες συνταγές** Μέχρι την εποχή του Γαλννού (2ος μ.Χ. αιώνας), ο κ. Κουτρούμπας εντοπίζει ευφάνταστες συνταγές και σκευάσματα. Στο «Περί υλών ιατρικής», ο Διοσκουρίδης πρότεινε για τον πονόδοντο, μεταξύ άλλων, ήπαρ σαύρας, δέρμα φιδιού ή και βατράχια βρασμένα σε κρασί ή σε νερό και ξίδι. Ο δε Γαλννός παρασκεύαζε κυρίως αναλγητικά με φυτική βάση, όπως σκευάσματα από κέδρο,

Ολόκληρες οδοντιατρικές μονάδες εκτίθενται στο μουσείο της σχολής στο Γουδί, όπου φαίνεται η εξέλιξη της ξεχωριστής αυτής ιατρικής ειδικότητας.

φλοιό πλατάνου, κίππη, οπαράγια, βασίζομενος στη θεωρία των τεσσάρων χυμών του Ιπποκράτη, αλλά προχωράει παραπέρα κατατάσσοντας τα φάρμακα ανάλογα με την ισχύ τους, φτιάχνει δηλαδή δοσολογίες. Η εξαγωγή του δοντιού ήταν η ενοχλητική λύση και εφαρμόζονταν με την οδοντάγρα. Δεν ήταν κάτι ευχάριστο ούτε για τους γιατρούς του αρχαίου κόσμου και του Μεσαίωνα, που θεωρούσαν αυτή την πρακτική υποτιμητική. «Οι οδοντίατροι και οι γιατροί της εποχής δεν ήθελαν να έχουν επαφή με το αίμα και θεωρούσαν υποτιμητικές τις χειρουργικές πράξεις. Γι' αυτό και την εξαγωγή δοντιών έκαναν κουρείς, σιδηρουργοί, διάφοροι αυτόκλητοι πρακτικοί, προκαλώντας πολλές φορές μεγαλύτερα προβλήματα στους ασθενείς», μας λέει ο κ. Βουγιουκλάκης. Διεθνώς η επιστήμη της οδοντιατρικής αναπτύχθηκε στην Αμερική και σε χώρες της Ευρώπης – Γαλλία,

Αγγλία, Γερμανία. Στις ΗΠΑ ιδρύθηκε η πρώτη ανεξάρτητη σχολή οδοντιατρικής στα μέσα του 19ου αιώνα. Στην Ελλάδα η πρώτη ιδιωτική οδοντιατρική σχολή άνοιξε το 1893, ενώ το Οδοντιατρικό Σχολείο, που ανήκε στο Εθνικό Πανεπιστήμιο, το 1911. Το 1970 αναβαθμίζεται έπειτα από περιπέτειες το Σχολείο και συστήνεται η Οδοντιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, η οποία προσφέρατε κατατάχθηκε στις 50 καλύτερες του κόσμου. Σήμερα, τα μηχανήματα έγιναν πιο μικρά και βρίσκονται κάτω από το βλέμμα του ασθενούς, ενώ η τεχνολογία της έχει ψηφιοποιηθεί σε μεγάλο βαθμό. Βέβαια, όλα αυτά είναι φιλάργυμα μόλις ακουστεί η γνωστή ορση: «Ανοιξέ καλά, παρακαλώ». Το Μουσείο Οδοντιατρικής είναι ανοικτό για επισκέψεις κοινό και σχολείων έπειτα από τηλεφωνικό ραντεβού στο 210-74.61.319.